

Wolvendal

Veel veld- en plaatsnamen herinneren aan een tijd dat hier de wolf een bekend roofdier was. De naam Wolvendal (dal der wolven) komt in Zuid Limburg geregeld voor. Ook de buurtschappen Groot en Klein Welsden ontleen hieraan hun naam. Aan het eind van de 15e eeuw sprak men niet van de welpen/jonge wolven). In Geleen en ook in Munstergeleen kent men streken onder de naam 'Op de Wolf'. In Cadier en Keer ligt een ruige heuveltop, welke al eeuwen in de volksmond 'woiskop' (wolfskop) genoemd wordt. In Beek noemt men een bepaald landschapsdal 'Wolfeinde'. In Vaals vind je de buurtschap Wolfhaag en Wolfhagen is een gehucht onder Schinnen. In Geulhem bevindt zich, langs de noordelijk beboste helling, de Wolfsdriesweg. Dit is een weg langs een 'dries' (een ruig landschapsdeel waar mogelijk ooit wolven huisden).

De naamsaanduiding 'Woskoel' wordt ook nog wel eens gehoord. Het betekent wolvenuil en is afkomstig van een vroeger gebruik: Er werd een diepe kuil gegraven. In het midden plaatste men een paal waarop een kip, eend of gans werd vastgebonden. Vervolgens werd de kuil losjes afgedekt met dun rijshout, loof en kort stro. Als de kip, eend of gans honger kreeg, meldde deze zich. Op deze geluiden in de nacht kwam de wolf af. Door zijn gewicht viel de wolf in de kuil.

Wolven joegen de bevolking angst aan. Deuren en poorten gingen op slot en huizen en stallen werden gezegend. Eén

van de zinnen uit zo'n zegeninggebed was: 'Opdat geen bloed moge vloeien en dat mensen en dieren gespaard mogen blijven van wolf en wolvijn'. Werd het gevaar te groot en de schade aanzienlijk, dan werden grootscheepse klopjachten gehouden. Hier kwamen de meest vreemde wapens aan te pas. Voor iedere gedode wolf werd zelfs een premie uitgelooft. De laatste melding van wolven in deze contreien dateert van 4 december 1869, maar toen waren deze dieren al zeer zeldzaam.

De angst voor de wolf werd versterkt door het geloof in de weerwolf. Weerwolf betekent manwolf en stamt van het Gotische woord wair (man) af. Men zag de weerwolf als een man die zichzelf kon veranderen in een bloeddorstige wolf. Ook kon hij door anderen omgetoverd worden tot weerwolf. Volgens de Germaanse mythologie gold de wolf als het symbool van de nacht. In vroeger tijden geloofde men dat als het zevende kind uit een gezin een zoon was, de kans bestond, dat deze de macht bezat om een weerwolf te worden. Deze macht gold niet het gehele jaar, maar was slechts weggelegd voor bepaalde tijden. Februari was de weerwolvenmaand. In deze maand waren de weerwolven het meest actief.

Ook werd geloofd dat omstreeks Sint Jan, 24 juni (zonnewende) en rond Kerstmis (winterzonnewende) de weerwolven in actie kwamen. Er werd algemeen gedacht dat als iemand de macht bezat om in een weerwolf te veranderen, hij dan ook wel nauw contact zou hebben met een demonisch wezen. De gedaanteverwisseling kon echter alleen plaatsvinden op een afgelegen plek. In Zuid Limburg werd gedacht dat de weerwolf omstreeks middernacht op splitsingen en driesprongen van wegen huisde om het late passanten erg moeilijk te maken. Hij wachtte op een voorbijganger en viel deze aan in het nachtelijke duister. Weerwolven waren in sommige gevallen kwetsbaar, waardoor het mogelijk was om de menselijke gedaante van de weerwolf te herkennen. Raakte een weerwolf bij een gevecht aan de hals gewond, dan ging men op zoek naar een man uit het dorp of een van de aangrenzende plaatsen die een halswond had. Mannen die bekenden een weerwolf te zijn, werden ter dood veroordeeld. Op de plek van de terechtstelling, werd een houten staak geplaatst. Op deze staak werd een wiel aangebracht waar in het hout een weerwolf was gekapt. Voor elke voorbijganger was het vanaf dan duidelijk dat hier een weerwolf was terechtgesteld.

Het geloof, dat mensen in staat zijn om zich in een dier te veranderen, is een waardenkbeeld dat in de medische wetenschap Lycantropie genoemd wordt. Dit geloof is al zeer oud.

MEER INFORMATIE

Het Stadsarchief Heerlen, sinds 1924 gemeentearchief van Heerlen, is met ingang van april 2006 Rijckheyt geworden. Zij is het gemeentearchief voor Brunssum, Heerlen, Nuth, Sempelveld, Voerendaal en Gulpen-Wittem. De studiezaal van Rijckheyt is geopend van dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur en op zaterdag van 12.00 tot 16.00 uur. In de maanden juli en augustus zijn wij op zaterdag gesloten. Kijkt u eens op www.rijckheyt.nl voor meer informatie.

Rijckheyt
centrum voor
regionale geschiedenis